SÖZ

FİKİR, SANAT VE TENKİT DERGİSİ

SÖZE BAŞLARKEN

Basın hüriyeti

Behice BORAN

BASIN hürriyeti deyince ilk akla gelen, basının açık veya kapalı şekillerdeki her çeşit sansürden, müdahaleden kurtulmasıdır. Memlekimizde bu bahiste yazılan yazılara bakılırsa, mesele umumiyetle bu şekilde anlaşılıyor. Şüphesiz hür bir basından bahsedebilmek için bu çeşit müdahalelerin olmaması ilk şarttır, fakat, demokrasinin gerektirdiği basın hayatı yalnız bu şartın yerine gelmiş olmasıyla gerçekleşebilir mi?

Niçin basın hüriyeti üzerinde demokrasinin esas şartlarından biri olarak israrla durulduğunu görüyoruz? Çünkü demokrasi halk idaresi demek olduğuna göre, memleket meselelerinde halkoyunun kendini göstermesi şarttır. Herhangi meselede halkoyu, o meselenin serbestçe ele alınıp münakaşa edilmesi neticesinde belli olur ve halkoyunun kendini belli etmesinin vasıtalarından biri de memleket basınıdır. Hür bir basın, halkoyunun dile gelmesidir. Basın hüriyetinin manâsı ve ehemmiyeti bu olunca, basının üzerinden sadece hükûmet baskı ve müdahalesinin kalkması, demokrasinin gerektirdiği hür basın vaziyetinin meydana gelmesine yetmez. Basın hayatının gelişip kuvvetlenmesini tahdit eden şartları da ortadan kaldırmak ve bu gelişmeyi kolaylaştıracak, hızlandıracak şartları sağlamak gerekir.

Bir gazete veya dergi çıkarabilmek için izin almak mecburiyeti basının gelişmesini zorlaştıran şartlardan biridir. Bir vatandaş veya bir sosyal teşekkül bir dergi veya gazete yayınlamak ihtiyacını duyar, fakat bu ihtiyacın duyulmasıyla ruhsatiyenin alınıp gazete veya derginin basılması arasında beş altı ay, hatta bazan daha fazla bir zaman geçer. Bir kitabın basılıp yayınlanması belki beş altı ay bekliyebilir, fakat gazete ve dergiler zaman şartlarına çok daha hassas olan yayınlardır. Bir dergi, hele günlük bir gazete için beş altı aylık bir gecikme çok mühim bir engeldir. Bundan başka, beş altı aylık, veya daha fazla süren müddetin sonunda gazeteyi çıkarmak istiyenler red cevabıyla karşılaşıp yayınlamak imkânından büsbütün mahrum da kalabilirler.

Hür basın hayatının gelişmesine bir ikinci engel, siyasî ve gayri siyasî ayrılığı ve siyasî mevkut yayınların para kayıtlarına bağlı oluşudur. Gaye, halktan olan vatandaşların ve halk teşekküllerinin kolayca basın hüriyetinden faydalanabilmesi, büyüklü küçüklü, mahallî veya memleket mikyasında, her çeşit yayınların bollaşmasıdır. Halbuki bir gençlik teşekkülü, küçük bir köy topluluğu kendi sesini duyurmak istediği zaman, siyasî yayınların şart koştuğu bir kaç bin lirayı nasıl bulabilsin? Malî kayıtlar, basın ve yayın imkânlarından sadece müreffeh zümrelerin faydalanması, geniş halk yığınlarının, vasat vatandaşların ise bu imkânlardan mahrumiyeti neticesini doğurur.

Gazete ve dergi çıkaranların tahsil seviyelerine ait kayıtlar da aynı şekilde basın hayatının daralmasına, bazı aydın zümreler elinde kalmasına sebep olur. Gazete ve dergi yayınlamak hakkı neden sadece üniversite mezunu vatandaşa tanınsın? Demokrasinin gerektirdiği basın hayatı, sadece aydınların yayınlarda bulunmasından ibaret değildir; daha ziyade, halkın da kendi sesini kendi diliyle, kendi görüşü ve ifade tarzıyla duyurmasıdır. Bunun için tahsile ait kayıtlar kalkmalıdır.

Bütün bunlar demokratik bir basın hayatının gelişmesi için ilk lüzumlu şartlardır. Bunları gerçekleştirdikten başka, demokratik basın hayatının gelişmesini teşvik edecek tedbirleri almak lâzımdır. Meselâ, memleketin dört bucağında matbaaların çoğalmasını sağlamak, küçük teşekküllere, köylere kadar hiç değilse teksir makinelerini yaymak, ucuz kâğıt temin etmek, yayınların tevzi işini teşkilâtlandırmak ve hızlandırmak, muharrir ve mütercimlerin haklarını korumak, onları refahlandırmak gibi.

Demokratik hüriyetler meselesinde ehemmiyetle hatırda tutulması gereken nokta şudur: kayıt ve müdahalelerin kalkması, kanun bakımından hüriyetin tanınması ilk merhaledir. Asıl mesele, kanunların verdiği hüriyetlerin yalnız bazı zümrelere münhasır kalmaması, halkın, ekseriyetin bu hüriyetlerden fiilen faydalanabilmesi için gereken şartların ve vasıtaların temin edilmesidir.

Constantin Meunier'den: İşçi

Rubaî

(HAYYAM'LA POLEMİK)

Ömür gelip geçiyor, vakti ganimet bil, uyanılmaz
uykulara varmadan,
yâkut şarabı billûr kadehe doldur, seher vaktidir
ey delikanlı uyan..
Perdesiz, buz gibi odasında uyandı delikanlı,
gecikmeyi affetmeyen fabrikanın canavar-düdüğüydü
uğuldıyan...„

Nûreddin Eşfak

SAYI 4

1 Temmuz 1946
ANKARA

25 KURUŞ

Olağanüstü Savaş ne oldu?

Geçen yıl, Sağlık Bakanlığı memleket ölçüsünde bir «olağanüstü sıtma savaşı»na girmişti. Bu adeta bir «cihadı ekber», bir «umumî seferberlik» oldu. Her tarafa ekipler gönderildi. Hastahanelerdeki asistanlar bile seferber edildi. Üç dört ay sonra da bu savaşın bataklıklar ve sivri sinekler üzerine tam bir zaferle neticelendiği ilân edildi. Bu sıkı çalışmanın sıtma ile savaş işinde tesirli neticeler verdiğinden kimse şüphe edemez. Yalnız, işe yakından bakıldığı zaman, bu savaşta tabiatın bir bakıma menfi bir şartı «olağanüstü savaş» açanlara büyük ölçüde yardım etmişti : bütün memleketi kasup kavuran, ekinleri kurutup, yurdun bir çok yerlerini açlık tehlikesi karşısında bırakan, köylüleri şehir sokaklarına döken büyük kuraklık. Yağmur yağmadığı için bataklıkların çoğalması şöyle dursun, kuraklık sayesinde toprağın altı bile kurumuştu. Bunun için zafer istatistiklerinde kurutulduğu ilân edilen binlerce hektar bataklığın kurumasında korkunç kuraklığın büyük payı olmuştur.

Böyle de olsa, Türkiye'de sıtma yuvası olan yerlerin ortadan kalktığı, sivri sineklerin köküne kibrit suyu ekildiği iddia edilemez. Üç dört aylık bir savaştan sonra - bu ne kadar olağanüstü olursa olsun – memleketimizde sıtmanın bir tehlike olmaktan çıktıkını kimse söyliyemez. Bunun için geçen seneki seferberliğin bu sene de de ayni hızla devam etmesi gerekirken, sanki maksat hasıl olmuş gibi, bu sene ortada böyle bir kımıldanma görülmemektedir. Eğer hasıl olan bir maksat varsa bu her halde halkın sağlığı, sıtmanın tahribatından kurtarılması davası değildir. Kaldı ki bu sene, geçen senenin zıddına olarak memleketin her tarafına aşıra yağmurlar yağdı. Bir çok köyleri, kasabaları seller baedı. Sürekli yağmurlar en ileri şehirlerimizde bile göller meydana getirdi. Bugün yalnız Ankara gençlik parkındaki havuzun yanında öbek öbek bataklıklar, gölcükler peyda olmuş bulunuyor. Oraya gezmiye, hava almıya gidenler suyun yüzünü bulut gibi kaplıyan sivrisinek ordusunu görünce korkuyla : «Nerede olağanüstü savaş ?» diye bağırmaktan kendini alamıyorlar. Evet, olağanüstü savaş, kuraklığın ortalığı cayır cayır kavurduğu, bataklıkları kuruttuğu geçen yıldan çok, memleketin büyük bir kısmının su altında kaldığı, her tarafın bataklıklarla dolduğu bu yıl lâzımdı. Halbuki ortada hiç te böyle bir alâmet görmüyoruz. Galiba geçen yılın zaferini kazananlar bu olağanüstü savaştan sonra ya pek yorgun düşmüş, yahut ta yeni zaferlere ihtiyaçları kalmamıştır.

◆◆◆

Varto Felâketi ve Radyoda Yahya Kemal Gecesi

Belki bazı okurlarımız dinlemişlerdir. Haziranın ilk günlerindeydi galiba, Ankara Radyosunda bir Yahya Kemal gecesi tertip edilmiş ve öteden beri bu şaire hayran olduklarını söyliyen bir kaç kişi bir araya gelerek, şairin dünyayı hep gülpenbe gören – daha doğrusu, dünyayı değil, kendi muhayyelesini demek lâzım, çünkü şimdiye kadar şiirlerinde gerçek dünyayı gördüğüne delâlet edecek bir tarafa rastlanmamıştır – şiirlerinden bir kaçını seçip okudular. Aklımızda kaldığına göre, bunlardan biri, ayrı düştüğü sevgilisinin hasreti artık canına tak dediği için, yanına gelip sevgisinden bir parça tattırmasını istiyor, diğerleri de, Lâle Devri hasretiyle Boğaziçi ney ve mey âlemlerinden bahsediyordu. Durup dururken radyoda böyle bir şeye neden lüzum görüldü acaba diye merak ettik, sonra şairin son ara seçimlerinde milletvekili seçilerek. o günlerde Ankara'daki yeni vazifesine başlaması münasibetile, ona hayran olanların, şairlerine karşı celtinmence bir jestte bulunmak tstemeleri ihtimalini hatırladık. Fakat asıl bu olay bize daha başka şeyler de düşündürdüğü için üstüne parmak basıyoruz. Bir defa, bir devlet radyosunun, bir kaç kişinin bir şaire karşı besledikleri hususî sevgi ve hayranlıklarını ifade etmek gibi, kimseyi ilgilendirmiyen bir arzunun tatminine âlet edilmesi ne dereceye kadar doğrudur? Bu işi pek alâ herkese ilân etmeğe lüzum kalmadan, müştereken şaire yazacakları bir «takdirkâr» mektubu veya çekecekleri «edebî» bir ziyafetle yerine getirebilirlerdi. Sonra, bu saatin halka faydalı ve öğretici olduğunu kim iddia edebilir? Kaldı ki, bu şairin, saatlerinin her dakikası halkın kesesinden ödenen bir halk radyosunda kendisine bir saat ayrılmasına hak kazanabilecek kadar halkın ve onun sosyal davalarının şairi olduğunu da zannetmiyoruz. Nihayet, asıl bizim gibi ihtimal ki bir çok vatandaşları da acı acı düşündüren şey ; o gece radyoda, bu şairin ne sosyal ve nede millî bir değeri olmayan şiirlerini, ve bu arada bilhassa, sadece sevgilisinin gelip yanına uzanmasından bahseden bir şiirini okuyanların ; o günlerde Muş ve Varto'da deprem felâketine kurban giden yüzlerce kadın, erkek ve çocuk vatandaşın bu feci lâketile istemiyerek bile olsa olanları unutarak, istemiyerek dahi olsa, onların sefaletleriyle eğlenmiş olmuyorlar mı ?

Toprak Bayramı

TOPRAK kanununun kabulünün yıldönümüne rastlayan günlerde toprak bayramı gazetelerde büyük akisler doğurarak kutlandı Topraksız köylüyü topraklandırmak, ona iş vasıtalarını sağlamak, fakir köylü tabakalarının hayat seviyesini yükseltmek, yurdumuzun esas davalarından biri. Bu davayı ciddiyetle ele alıp kanun şekline dökmek yirmi iki yıl aldı. Sonunda, ziraatimizin ihtiyaçlarına iyi cevap vermiyen, kifâyetsiz, tatbik şekli aksak bir kanun elde ettik. «Ne ise, dedik, bu ilk adım. Bir başlansın, belki sonradan hatalar, aksaklıklar düzeltilir, eksiklikler tamamlanır.» Aradan bir yıl geçti. Bu bütün bir yılda sadece «hazırlıklar» yapıldı. Ancak yeni yeni, bazı bölgelere komisyonlar gönderiliyor. Kanunun kabulü sıralarında tatbikinin yirmi yıl süreceğini işitmiştik. Şimdi de, yıl dönümü münasebetiyle bu bahiste selâhiyetli olması lâzım gelenlerin yazdıkla rında işin uzun süreceği, yirmi yıl tutacağı tekrar edildi. Yirmi yıl! Yirmi iki yıl kanun için bekledik, yirmi yıl da tatbiki için, etti kırk iki yıl. Ortaçağın durgun zamanlarında, bir memleketin hayatında yirmi yıl, kırk iki yıl, belki fazla bir şey ifade etmezdi. Ama yirminci yüzyılın ortalarında. yirmi yılda, kırk yılda dünyanın altı üstüne gelebiliyor. Hayatının cefalı, mahrumiyetlerinin çok olduğunda herkesin ittifak ettiği köylümüz, bir parça toprak edinebilmek için daha yirmi yıl bekliyecek takatte midir? Kağnıdan trene, otomobile, uçağa geçmek zaruretinde olduğumuz gibi sosyal davalarımız yolundaki çalışmalarımızı da hızlandırmak zorundayız. Yirmi yılı iki yıla indirebiliyor muyuz? İşte o zaman bayram edelim.

Bir Hitler Minyatürü:

Atlantik Okyanusunun efsanevî Antil adalarından birinde, Kristof Kolomb'un mezarının bulunduğu Ispanyola adasında «Santo Domigo Cümhuriyeti» adını taşıyan bir «cümhuriyet» vardır. Bu cumhuriyetin tarihçesini bir tarafa bırakarak, onun başkanı ve ordu komutanı olan Raphael Leonida Trujillo Leolina'dan bahsedelim: Trujillo melezdir ve bugün 54 yaşındadır. Babası, insan öldürme suçundan uzun yıllar hapiste yatmış, kendisi de bir defasında sahtekârlık suçundan mahkûm olmuştur. 2.000.000 kadar nüfusu olan bu «cumhuriyet», aslında Trujillo'nun gerçekten bir malikânesidir. Bu «cumhur başkanı ve ordu komutanı»nın yıllık geliri 5.000.000 dolar olup, şahsî mülkü 25.000.000 dolara yakındır. Yurttaşlara Başkanı ve politikasını tenkit hakkı asla verilmemiştir. Bu gibi hareketlerde bulunanlar ortadan esrarengiz bir şekilde kaybolurlar. Bir kaç yıl önce, Trujillo, subaylariyle birlikte bir ziyafetten dönerken, hafif bir tebessümle, memleketinin Tahiti'li muhacirlerden temizlenmesini pek arzuladığını izhar etmişti. Derhal ertesi günü 10.000 kadar Tahiti'li kadın, erkek ve çoluk çocuk kuzu gibi boğazlanmıştı. Bu olay Birleşik Amerika Devletini hayli endişelendirmiş, netice olarak ancak Trujillo, Tahiti hükûmetine 750.000 dolar «tazminat» vermeğe mecbur edilebilmişti. Trujillo bugüne kadar üç defa evlenmiştir. En çok sevdiği çocuğu bugün onbeş yaşında olan Ramphis adındaki oğludur. Bu çocuk daha beş yaşındayken kendisine babası tarafından albay rütbesi verilmiş ve 475 dolar aylıkla orduya katılmış, sekiz yaşına basınca da generalliğe yükseltilmiştir. «Santo Domigo Cumhuriyeti» dahilindeki yollarda, resmi, hususî bütün müesseselerde, dairelerde, «Ölmez Şef Trujillo», «Tanrı ve Trujillo», «İçtiğiniz suyu size Trujillo veriyor» gibi vecizeler asılıdır. Resmî ünvanlarından bir kısmı şunlardır : «Yurdun Hamisi», «İktisadî Eğemenliğin Bânisi», «Milletin Kurtarıcısı», «Santo Domigo Partisinin Kurucusu ve Değişmez Yüksek Başkanı». «Devlet Babası», «Güzel Sanatlar ve Kültürün Hamisi» v.s. v.s... «Santo Domigo» cumhuriyeti tek partili sistemle idare olunur. Trujillo'nun anası Culia Molina «Milletin anası» ve «Birinci Kadın» ünvanlarını taşır. Trujillo, yabancı müstevlilere karşı ayaklanarak isiiklâl savaşı açan yurttaşlarını düşmana satmakla işe başlamış, 1916 - 1924 yılları arasında sivrilmiştir. 1930 seçimlerinde kazanabilmek için memleketi bsştan başa tethişe tabi tutmuş, 24 saat zarfında tam 1200 kişi öldürtmüştür. Bu seçimlerde Trujillo rakipsiz olarak «oy birliğiyle» başkanlığa seçilmiştir. İktidarı ele aldığı vakit Devlet hazinesinin mevcudu 7.000.000 dolar olup buna karşılık amerikalı kapitalistlere 20.000.000 dolar borç ödemek gerekiyordu. Trujillo hiç tereddütsüz memurların maaşını yüzde yirmi beş nisbetinde kısıntıya tabi tutmuş, yüzlerce mektep kapamış, bütün bu borçları son meteliğine kadar ödemiştir. İktidarı ele aldığı günden bugüne kadar öldürttüğü siyasî rakiplerinin sayısı 10.000 den fazladır. Santo Domigo Cumhuriyetindeki bütün işletme ve fabrikalarda hisselerin yarısından fazlası Trujillo'nundur. Genel Evlerin ve barların nhisarını kardeşine bağışlamıştır...

«Simera» dergisinden

SÖZ

Sahibi : Asaf Ertekin. — Yazı İşleri Md. ve Umum Neşriyatı idare eden : Yaşar Çöl.
Adres: Posta Kutusu 2017 Bakanlıklar, Ankara — Basıldığı yer: Sebat Basımevi, İstanbul.
Onbeş günde bir çıkar

ABONE ŞARTLARI
Yıllık: 6 lira.
6 aylık: 3 lira.

4 ARALIK HADİSESİ

Yazan:

Asaf ERTEKİN

YURDUMUZDA daha ileri bir demokrasiye geçildiği ve Üniversitenin muhtariyet kazandığı bu günlerde, İstanbulda «Üniversiteli» adıyla çıkmaya başlıyan bir derginin demokrasi tarihimizden kolay kolay silinemiyecek bir lekeyi, Üniversite gençliğine maletmekteki gayretkeşliğine hayret etmemek elden gelmiyor. Bu dergide üniversiteli bir genç, 4 Aralık vakasını yapan kimselerin üniversiteliler olduğunu ve üniversitelilerin bu işde kendi iradeleri ile hareket etmiş olduklarını, kesin bir lisanla söylüyor. Eğer bu yazı ilk olsaydı güler geçerdik. Fakat iş bu kadarla bitmiyor. Dün açıkça demokrasi aleyhtarı neşriyat yapan, bugün ise demokrat kesilen bâzı gazetelerin, bir gerilik nümunesi olan 4 Aralık vakasını Üniversite gençliğine aylardanberi maletmek için, yapmakta olduğu sistemli ve sinsice yayın, bizi bu konuda konuşmak zorunda bıraktı. Bu sistemli yayınlarda: «Türk gençliğinin asil heyecanı.. Millî heyecanın asil tezahürü..», kabilinden tabirlerle 4 Aralık hâdisesi, gençliğe beğendirilerek tasvip ettirilmek isteniyor.

Her aklı başında yurtsever vatandaşın istikrâh ve nefretle karşıladığı bu vaka haklı olarak demokrat basınımızdan, irtica damgasını yemiş bulunuyor. Hiç şüphesiz birkaç yüz insanın, tahrip vasıtaları ile bir baskın şeklinde bazı gazete ve mecmualarını idarehane ve matbaalarıyla, bazı kitapevlerini yıkıp yağma etmeleri, ileri bir hareket olarak vasıflandırılamaz. Çünkü bu, faşist ve nazi rejimlerinin hükmettikleri memleketlerde görülebilen bir harekettir. Demokrasi ışıkları ile aydınlanan memleketlerde böyle birşey görülmemiştir.

Yurdumuzda demokrasinin ilerlemesi için gerekli faaliyetlerin son haddine çıktığı günlerde, bu nevi bir gerilik hareketinin memleketin aydın zümresini temsil eden Üniversite çevrelerine atfedilmesi affedilemezdi. Nitekim bu işle ilgili oldukları zannedilerek sorguya çekilen üniversiteli öğrenciler daha o zaman kendilerine yapılan bu ithamı reddettiler.

Üniversitelilerin yapmış oldukları bu açıklama, rektörlerinin beyanatında da resmî ifadesini bulmuştu. Buna rağmen üçbeş üniversiteli çıkıp da ille bu tahripçi ve gerilik sembolü hareketi üzerine almıya kalkışırlarsa, buna diyeceğimiz bir şey yok. Çünkü bunlar üniversiteli arkadaşlarının ve demokrat basının tekrarladıkları çapulcular zümresine kendilerini katmaktan başka bir şey yapmış olmazlar.

Şu noktayı kat'i olarak açıklamak isteriz: 4 Aralık vakası ile Üniversite gençliğinin hiç bir ilgisi yoktur. Nitekim Üniversiteye, Türk gençliğine maledilmek istenen bu vaka üzerine, infial duyan Ankara Üniversitesi gençleri, bir yandan İstanbuldaki gibi bir hadise çıkartmaya teşvik edilirken ve üzerlerine konmuş olan baskıya rağmen, bu hadiseyi protesto etmekten geri durmamışlardır.

Ankara Üniversitesi gençlerinin elli imza ile 4 Aralık vakasını basına aksettirerek protesto eden yazısını aynen aşağıya alıyorum:

«Ankara Üniversitesi talebelerinden aşağıda imzaları olan bizler, İstanbul Üniversitesi talebelerinden olduğu söylenilen bir gurubun Tan, Yeni Dünya, Görüşler, La Turquie gazeteleriyle Berrak, A. B. C. kitabevlerinde tahribat yapmak suretiyle gösterdikleri anti-demokratik hareketi protesto eder ve bu kimselere hatırlatırız ki: Aziz Atatürkümüzün muhafaza ve müdafaasını bizlere emanet ettiği canımızdan kıymetli Cumhuriyetimiz ileri bir demokrasiye doğru gelişme yolundadır. Bu gelişmede ise en mühim rol basınındır. Anlayışlı halkımızın ve gençliğimizin son zamanlarda basın hürriyetine verdiği önem bunu açıkça isbat etmiş bulunuyor. İnkılâbımızın ana prensiplerini hiçe sayarak dünya gençliği karşısında arkadaşlarını küçük düşürmek istiyen bu anti-demokrat kimseler Türk gençliğini temsilden çok uzak buluyoruz. Sulhsever ve demokrat bir dünya kurmak yolunda dünya gençliğinin toplanarak bir birlik kurduğu bu zamanda biz demokrat Türk gençliği de memleketimizde doğmakta olan basın hürriyetine, kültür müesseselerine çılgınca saldıranlara demokratik hürriyet ve hakları çiğnetmiyeceğiz. Büyük Atatürkümüzün şu sözleri şiarımızdır: GENÇLER ! CESARETİMİZİ TAKVİYE VE İDAME EDEN SİZSİNİZ. SİZ ALMAKTA OLDUĞUNUZ TERBİYE VE İRFAN İLE İNSANLIK MEZİYETİNİN FİKİR HÜRRİYETİNİN EN BÜYÜK TİMSALİ OLACAKSINIZ.

Bu müessif hadiseye iştirak etmediklerine inandığımız İstanbul Üniversitesinin demokrat gençliğine sevgi ve selâmlarımızı göndeririz.

NOT: Bu açıklama, İstanbulda Akşam, Cumhuriyet, Haber, Hür Ses, Son Posta, Son Telgraf, Tan, Tanin, Tasvir, Vakit, Vatan, Yeni Dünya, Sabah, La Turquie; Ankarada Ulus, Sivasta Ülke, İzmirde Anadolu, Yeni Asır, Adanada Türk Sözü gazetelerine gönderilmiştir.«

Nedense o zaman bu protesto yukarıda isimleri yazılı olup da intişar etmekte olan gazetelerin hiç birisinde yer almamıştı. Buna rağmen bir serdengeçtinin tek imza ile Ankara Üniversitesini temsilen İstanbul basınına çektiği, 4 Aralık vakasını tasvip eden telgrafı, gazete sütunlarına iri puntolarla geçti.

Bunlar gösteriyor ki bugünkü muhtar Türk Üniversitesinin 4 Aralık vakası ile hiç bir ilgisi yoktur. Mürteci basın ve onu tasvip edenler, bilmelidirler ki: Memleketin savunması ve korunması Atatürk tarafından kendilerine emanet edilmiş olan Türk gençliği gündelik politika oyunlarına alet edilemez. ATATÜRK GENÇLİĞİNİN İDEALİ, SİYASİ OYUNLARIN ÇOK ÜSTÜNDE, İNSANİ VE KUTSALDIR.

KÖYDEN MEKTUP

Köyde Sağlık İşleri

GÜN geçtikçe köylerimizde hayat şartlarının bozulduğunu, geçim, yiyecek sıkıntısı yüzünden memleket sağlığının kötü ve tehlikeli bir duruma düştüğünü aşağıda vereceğim bir iki misal anlatır, kanaatindeyim. Geçen yaz tatilinde kısa bir zaman için gittiğim beş yüz evli büyücek bir nahiye merkezinde dizanteri hastalığı köyü kırıp geçiriyordu. İlk defa çocuklarda görülen kısa bir ishalden sonra kanlı basura çevrilen bu hastalık az zamanda salgın halini alarak büyüklere de sirayet etmiye başladı. Başını sokmadığı ev, girmediği ocak kalmadı. Koca köy kısa bir müddet içerisinde hastahane halini aldı. Hastalığa yakalananların üçte ikisi ya ölüyor, ya uzun müddet bu derdi çekiyordu. Bazan altı yedi çocuğu birden yatağa düşen ailelere rastlanıyordu. Fakir ve yoksul aileler için tehlike büsbütün artmakta idi. Tabii bütün köy korku ve dehşet içerisindeydi. Daha altı ay evvelisi aynı köy kızamık ve boğmaca gibi hastalıklardan yüzelli çocuğa yakın kurban vermişti. Nahiyenin mensup olduğu kaza, aylardanberi doktorsuzdu. Vilayetin doktorları da, kışın yolun uzunluğunu ve bozukluğunu gözleri yemediği için türlü bahaneler çıkararak hastalık mahalline selâm bile vermemişlerdi.

Son zamanlarda hastalık bir facia şeklini alınca uzun yazıp çizmelerden sonra, nihayen vilâyetten bir doktor bir otomobille hastalık mahalline geldi. Tabii yanında kâfi miktarda ilaç getirmemişti.. Tellal ünleterek o gün beş on hastayı belediyeye celbederek bedava muayene yaptı. Bazılarına iğne yaptı., Yarası olanlara ilaç dağıttı.. Evlerine gittiği ağır hastalardan beş liradan on liraya kadar vizite parası aldı.. «Tabii tanesini beş liradan aşağı vurmadığı iğneler bundan hariç».

O günlerde sözüne inandığım birisi aynen şunları söyledi: «Daha dün doktora muayeneiğne, ilaç parası yirmi lira saydım. Ertesi günü hastam fenalaşınca tekrar doktora koştum, bu defa da bir adımlık yere beş lira istemez mi? Halbuki bu doktor belediye namına gönderiliyor. Bu da neyse, asıl işin püf tarafı, bir hafta sonra nahiyeye yolu düşen bilmem hangi kazanın doktoru olup sıtma seferberliğinde vazife alan başka birisi, kendisinden evvelki doktorun hastalara yaptığı seromun «943» senesinde müddeti biten çürük şeyler olduğunu söylemez mi? Köyün hastaları birinci doktordan şifa bulmayınca bu sefer de ikincinin başına üşüştüler. Bu sıtma doktoru köyde kaldığı iki üç gün içerisinde bayağı, hastadan başını alamadı. Yanındaki sıtma memurunu köylere hap dağıtmıya yollayarak mükemmel para kırdı. Belki bu doktorun verdiği reçetelerden hastalar şifa görecekti, ama aksiliğe bakın ki ne nahiyede ne de kazada eczahane bulunmadığından reçeteler bir iki günde küllüklere atıldı.

Görüyorsunuz ya? Biz istediğimiz kadar sağlam ve gürbüz köylülerden bahsedip duralım. O, teşkilâtsızlık ve bakımsızlık yüzünden bin bir türlü kahredici hastalıkların pençesinde eriyip gitdiyor.

Halil AYTEKİN

Hindistanda Sağlık

YERYÜZÜNÜN en zengin iptidai madde kaynaklarından biri olan Hindistan halâ bir çok kimseler tarafından debdebe ve ihtişam içinde yüzen mihracelerini her sene altın ve pırlantalarla kantara vuran bir efsane ülkesi olarak tahayyül edilir. Milyonlarca paryanın yerli ve yabancı efendiler hesabına yarı aç süründüğü bu memleketin içyüzü ise diğer bir çok sömürgelerinki gibi pek acıdır. Orada yabancı emperyalizm, bu emperyalizmi kendi menfaatleri uğruna milyonlarca hintlinin sırtından besleyen ve bir türlü de doyuramayan racalardan başka bu iki kuvvet sayesinde kök salıp yerleşen açlık, sefalet ve korkunç salgınlar hüküm sürer. Büyük bir imparatorluğun ve onun yerli simsarlarının hudutsuz ihtiyaçların tabiat kaynaklarından ve İnsan emeğinden cömertçe temin edebilen Hindistan kendi aç karnını doyuramamakta ve bir türlü önü alınmayan hastalıklara her sene milyonlarca kurban vermektedir.

Hindistan binlerce senedenberi en korkunç salgınların anavatanıdır. Bugüne kadar bunlarla mücadelede mühim bir ilerleme görülmemiştir ve sömürge olduğu müddetçe de görülemiyecektir. Halk sağlığının koruyucusu her şeyden evvel mevcut ekonomik ve sosyal şartlara bağlıdır. Bu durum değişmedikçe yapılacak iğreti yardımlar netice vermiyecektir. Çünki hiç bir emperyalist devlet sömürgesi olan bir ülkeye oradan sömürebildiği kadarını vermeye katlanamaz.

Bugün Hindistanda kolera, çiçek-veba, verem, sıtma gibi bulaşıcı hastalıklara ait resmî kayıtlardaki rakkamlar bile korkunç derecede yüksektir. Halkın pek büyük bir kısmı tamamen gayrı sıhhi şeraitte yaşamakta ve her bakımdan eksik gıda almaktadır. Bilhassa protein ve vitaminden mahrumdurlar. Bu sebeplerden dolayı hastalıklara karşı mukavemetleri de azalmıştır.

Bu ağır şartlar içinde bulunan Hindistanda son dünya harbi senelerinde sağlık işlerini organize etmek maksadiyle Sir Joseph Bohre'un riyaseti altında «Helth survey and development committee» ismiyle bir teşkilât kurulmuş ve mesailerini de neşretmiştir. Bu neşriyat bugünkü Hindistanın sağlık durumu hakkında açık bir fikir vermektedir. Komitenin raporlarına göre senede ortalama olarak yalnız:

Koleradan.	144,924
Çiçekten	30,932
Sıtmadan	2,000,000
Gebelik ve ihtilatlarından . .	2,000,000

kişi ölmektedir.

Her sene sıtmaya 100,000,000 İnsan tutulmakta, 4,000,000 a yakın kadın doğum ihtilatlarının acısını çekmektedir. Halen Hindistanın hususi ve resmî hastanelerinde mevcut yatak sayısı 43,000 dir, yani bütün nufusa göre hesaplandığı takdirde 8885 kişiye bir yatak düşmektedir. Yerli ve yabancı hekim adedi 47,000 dir ki ortalama 8723 kişiye bir hekim, hemşire ise 7,000 dir ki yine ortalama 543,082 kişiye bir hemşire isabet etmektedir. Doğurabilecek yaşta 100,000,000 a yakın kadına mukabil ebe sayısı ancak 5000 dir. Bundan başka 75 eczane ve 1000 dişci vardır.

Bu adetlere basit bir göz atmakla da Hindistandaki sağlık durumu hakkında bir fikir edinmek pek kolaydır. Komite birçok hesaplar yapmış ve bir çok önemli kararlar almıştır. Bunlar tatbik edildiği taktirde 1971 senesinde 185,000 doktor, 780,000 hemşire, 74,000 ziyaretçi hemşire, 100 bin ebe, 62,000 eczacı ve 92,000 dişçi bulunacak ve sağlık işleri de daha yolunda gidecektir.

Salgınlarla mücadele ve sağlık kalkınmasında en önemli meselelerden birisi de şüphesiz an'ane ve adetlerdeki sağlığı zararlı kısımları kaldırmak, ziraatte, endüstride ve gündelik hayattaki çalışma ve yaşama tarzlarını ıslâh etmektir. Bugün Hindistanı kör-sağır dilsiz ve an'anelerinin bataklığında boğulmuş bir halde inleten mevcut sınıf ve zümre farklarının korkunç uçurumudur. Bu vaziyet ise şimdiye kadar yabancı emperyalizmin ekmeğine yağ sürmüş ve sömürme işini kolaylaştırmıştır.

Hindistanın sağlık kalkınmasında ilk adım müstevlinin iğreti ayağiyle değil bağımsızlığını elde ettikten sonra kendi s ağlam ayağiyle atılacaktır.

Demokrasi

(Avam Kamarası üyelerinden Muhafazakâr Hollis, Komünist Piratin, Liberal Roberts ve Sosyalist Walker arasında Londra radyosunda yapılmış olan bir münakaşayı, kısaltarak okurlarımıza sunuyoruz.)

Çeviren : N. SARIOĞLU

HOLLİS — Demokrasi, demos, yani halk idaresi, demektir. Demokratik bir memleket diye, hükûmet siyasetinin halk iradesini temsil ettiği, halkın, arzu ettiği zaman hükûmeti değiştirmek üzere meşrutî bir makanızmaya sahip bulunduğu bir memlekete denir. Demokrasi için şu veye bu şekilde temsilî bir meclise ihtiyaç vardır. Herkesin seçilmek ve seçmek hakkını sağlayan bir serbest seçim bulunmalıdır. Başka bir deyimle, hür bir cemiyetin mihengi, birbirlerine rakip adayların, birbirlerine muhalif durum alabilmeleri ; cebre baş vurulmadan, meşrutî bir usulle hükûmetlerin iş başına getirilebilmesi ve işbaşından uzaklaştırabilmesidir.

Piratin — Bu, demokrasinin tamamiyle formel bir tarifidir. Asıl mesele, gerçek egemenliğin kimin elinde bulunduğunu araştırmaktır. Demokrasi sadece oylardan ibaret değildir.

Roberts — Yüksek iradenin, serbest bir seçimle teşekkül etmiş bir parlamento elinde bulunması lâzımgeldiğinde Hollis'le beraberim. Fakat buna, söz hüriyeti, basın hüriyeti gibi unsurların da ilâvesi lâzımdır ; halk haber, hadise ve fikirleri bağımsız olarak öğrenebilmeli, kendi fikirlerini ifadede herkes hür olmalıdır. Yalnız oy değil, başkalarını kendi fikirlerine uygun olarak rey vermeğe ikna için de hüriyet olmalıdır. Bu da söz ve basın hüriyetile olur. İdare edenlerin halkı keyfî olarak tevkif edebildikleri ve ferdin medenî ve kanunî haklarına riayet edilmediği, veya halkı arzu ettiği şeyi dinlemek ve okumaktan menedebildikleri bir polis devletinde seçimlerin mânası yoktur.

Piratin — Evet, gazete baronlarının fikirleri kontrol ettikleri bir memlekette.

Roberts — Bir liberal sıfatıyle, birşey daha ilâve etmem lâzım. Serbest seçimle teşekkül etmiş bir parlamentonun demokratik olabilmesi için, nisbî temsil esastır. Yani, her partinin çıkaracağı temsilci sayısının, o partideki seçmenlerin sayısile mütenasip olması lâzımdır.

Walker — Bir İşçi sıfatile, nisbî temsil meselesinde, hiç şüphe yok ki Roberts'in fikrine iştirak edemeyeceğim. Bu sistem, zaif hükûmetlerin kurulmasına, Avam Kamarasında bir kararda durmayan gurupların doğmasına, ve halkın iradesini yerine getirmeğe muktedir olabilecek bir partinin bulunmamasına sebep olur. Demokrasinin ayni zamanda müessir olması da lâzımdır. Ferdî hüriyetlere gelince, fertlerin hür olmaları kâfi değildir. Mücerret olan fert, ancak işçi sendikaları, partiler ve her türlü sosyal teşekküllere iştirak etmekle varlığını belli edebilir. Onun için, Roberts'in medenî hürriyetlere verdiği ehemmiyeti kabul ederim, fakat bir Sosyalist sıfatile, fertlerin kendilerini müessir bir şekilde ifade edebilmeleri için teşkilât kurma hüriyetleri de bulunması lâzımgeldiğini buna ilâve etmeliyim. Sosyal ve siyasal teşekkülleri meneden totaliter yasakların bulunduğu bir devlet, demokratik değildir. Bilmem bunu bir komünist ne dereceye kadar kabul eder.

Piratin — Bunlar çok güzel şeyler. Fakat ben demokrasi deyince, sadece bazı belirli siyasal hakları ve ana yasaları düşünmüyorum. Bütün bunların arkasındaki hakikî çehreyi görmek mecburiyetindeyiz. Bazı sözde demokrasi şekilleri vardır ki, altında diktatörlük saklıdır. Bir şekilden ibaret olan hüriyetlerin hiç bir faydası olmayabilir. Meselâ İngiliz İşçi hareketinde çok kullanılan eski bir söz vardır : İngiliz işçisi hürdür : Fakat açlıktan ölmek için. Kapitalist demokrasi, pek alâ arkasında reaksiyon gizliyen bir perde olabilir. İngiliz imparatorluğunda nüfusun ancak yüzde sekizinin oy kullanma hakkı vardır. Sonra, Birleşik Devletlerin güney bölgesindeki Devletlerde ise, ancak yüzde onunun oy verme hakkı vardır.

Roberts — Anlamadım, Ingiliz İmparatorluğunun yüzde sekizinden ınaksadınız nedir ?

Piratin — Şüphesiz Hindistan ve diğer müstemlekelerdeki halkı da buna katarak söylüyorum.

Hollis — O kadar geniş bir zaviyeden bakılınca, Ingiliz imparatorluğunun tamamile demokratik olmadığı belli birşeydir. Fakat İngiltere adaları *demokratiktir.*

Roberts — Piratin, Ingiliz imparatorluğunun, birbirlerinden farklı tekâmül merhalelerinde bulunan ve birbirlerinden farklı hükûmet mekanizmalarına sahip olan birçok camialardan ibaret olduğunu, fakat bunların tam bir demokrasiye doğru yürüdüklerini unutuyor.

Piratin — Evet, para ve toprak esasına dayanan bir tekâmül. Fakat, isterseniz bu memlekete ele alalım. Halk, her çeşit malûmatı elde edebilecek vasıtalara malik olmadıkça, ve ne için oy verdiğini kesin olarak bilmedikçe bu memlekette serbest seçim vardır denemez..... İşçi hareketinde bulunan bizler, milyonlarca işçinin Muhafazakârlara oy vermeleri ihtimalinden çok endişe etmişizdir. Bunun sebebi, onların kafalarında, kapitalist basının mahsülü olarak doğmuş olan yanlış fikirlerin husule getirdiği şaşkınlık olduğuna kesin olarak eminim.

Walker — Yalnız bir tek namzet listesi verek, seçmenlerin Muhafazakârlara oy verme haklarını tanımamak ister miydiniz ?

Piratin — Gayet tabiî ki hayır. Fakat, halkı yanlış yollara sürüklemek gayretile hareket eden kimselere basın iktidarının bu derece bol bahsedilmesini istemezdim.

Hollis — Basını ellerinde tutanların, son seçimlere kadar halkı kendi hakikî menfaatlerinin ne tarafta olduğunu görebilmekten menetmiş olduğunu söyliyerek tezinizi müdafaa edebilirdiniz. Fakat son seçimlerde, basın ekseriyeti İşçi partisi aleyhinde olduğu halde, halkı İşçi partisine - doğru veya yanlış - oy vermekten menedememiştir.

Roberts — İşçi sendikaları gibi geniş gelirleri olan büyük teşekkülleri, kendi gazetelerini çıkarmaktan kimse menetmediği gibi, kapitalist gazetelerin de geniş bir fikir tenevvüü gösterdiklerini, ve küçük firmalarla, fertlerin elindeki mahallî

Nedir?

gazetelerin çok kuvvetli tesirleri olduğunu unutmamalısınız.

Piratin — Evet (1) Fleet Street finansciierlerinin kontrolünde olan gazeteler.

Walker — Yalnız kapitalisterin değil, şimdi son derece zenginleşen kooperatif hareketinin de bir Pazar gazetesi vardır. İşçi Sendikası da ayni şeyi yapmaktadır.

Piratin — Günlük millî İşçi Partisi gazetesi, kuvvetli bir kapitalist yayın şirketinin elindedir.

Roberts — Bir Liberal, şu noktada Piratinin fikrine iştirak eder : Bol sermayesi olmayan küçük bir azınlığın kendisini âdil bir tarzda basın âleminde temsil edebilmesi kolay değildir. Fakat bu mahzurun çaresi, basının devlet kontrolüne verilmesi değildir. Basını devlet işletir, ve bu da iktidardaki partinin her türlü tenkidi yasak etmesi demek olursa, bu demokrasi değildir. Tenkidi hoşgörmek lâzımdır ; bu demokrasi için esastır.

Piratin — Kapitalist bir cemiyette gerçek bir demokrasi olabileceğini zannetmiyorum Cemiyetin yalnız siyasal cephesinden değil, bundan çok daha geniş bir zaviyeden düşünmek lâzımdır. Zaman zaman oy pusulasına bir zarp işareti koymaktan ibaret kalan demokrasi nasıl bir demokrasidir. Birkaç yılda bir sandık başına gidip, iki veya üç adaydan birine oy vermenin, günde sekiz saat çalışan ve kendisine ne söylenirse onu yapmak mecburiyetinde olan bir işçiye ne faydası vardır ? Kendi geçim yolu kendi elinde bulunmasına bir yardımı olmadıktan sonra, serbest seçimin ona ne faydası vardır ?

Walker — Çok doğru, çok doğru. Fakat işçi Partisi şimdiden bunu yapmağa başlamış bulunmaktadır.

Piratin — Orası doğru, fakat işçinin fabrikada, kendi ihtisası dahilinde olan işlerde, kendi demokrasisini kurması lâzımdır. Harp yıllarında müşterek istihsal komisyonları teşkil etmek tecrübesini geçirdik : Birkaç endüstride, işçilere ve diğer personele, kendi düşüncelerini demokratik bir tarzda kendi işlerine tatbik etmelerine imkân verdik ve bunun neticesi olarak istihsal arttı. Fakat, çalışma şartları, işinde kalıp kalmaması, bankerlerin ve büyük kapitalistlerin elinde olduktan sonra demokrasi onun için hiç bir mana ifade etmez. Şahsî mülkiyet demokrasiyi bir komedi haline getirmektedir.

Hollis — Fikrimce komünizm, büyük kapitalistlerden de fena olmak üzere, mülkiyetin son derece temerküz ettiği bir sistemdir. Devletin elinde olan bir mülkiyet temerküzü. Fikrimce demokrasi için mülkiyetin geniş ölçüde dağılması şarttır. Demokrasinin en mükemmel garantisi, istihsal vasıtalarının devlette ve büyük monopollarda değil, çok sayıda hususî ellerde bulunacak şekilde dağılmış olmasıdır.

Walker — Bu meselede sizden çok Piratin'le aynı fikirdeyim, Rollis. Siz mahafazakârlar ne kadar çok arzu ederseniz ediniz, herkesin bir ineğe ve iş aletlerine sahip olduğu o köylü veya küçük esnaf ekonomisine artık bir daha geri dönmesine imkân yoktur.

Roberts — Zaten muhafazakârların böyle bir şey istedikleri yok, çünkü onlar büyük iş sahiplerinin partisidirler.

Walker — Modern demokrasinin demokratik olabilmesi için, halkı hastalık, işsizlik ve ekonomik emniyetsizlik korkusuna karşı emniyette bulunduracak müspet ve faal bir devlet müdahalesi lâzımdır. Bu korkular halkı rasyonel olmamağa ve isteriye sürükler. Bunlar demokrasinin psikolojik şartlarıdır. Bunsuz halk demokrasiyle ilgilenmez bile.

Hollis — Bu devlet dediğimiz, lüzumundan fazla müdahaleci olabilir. Muhafazakârlar, devlet idaresinin devlet adamı idaresi, ve devlet adamlarının da herkes gibi insan olduklarını biliyorlar.

Roberts — Doktrinler sosyalizm ve muhafazakârlıktan ayrı ve onlardan ilerde olarak Liberaller, çok zenginle çok fakirin bulunduğu bir yerde demokrasi olamıyacağını kabul ediyorlar. Fakat, halka sadece emniyet bahşetmekle demokrasiyi başamazsınız. Demokrasi bir ruh meselesidir ve bu da halkın kendi hayatını kendi idare etmek isteğinden doğar.

Piratin — Fakat halkın problemleri, peynirekmek kabilinden basit problemlerdir. Onlar, evvelâ bu meseleleri halletmek mecburiyetindedirler.

Walker — Onun için de faal bir devlete ihtiyaçları vardır. Bu zarurîdir, fakat demokrasinin münhasıran halkın refah 've saadet imkânlarını araştırmak, ekonomik reaksiyonu yoketmek vesair gibi şeylerden ibaret olduğu fikrini kabul etmiyorum. Demokraside bir çok demokratik vasıfların aynı zamanda bulunması lâzımdır. Parti sistemi, söz hüriyeti, azınlığın çoğunluk olabilmesi gibi şartlar da aynı derecede esaslıdır. Bilmem sen de aynı fikirde misin Piratin?

Piratin — Evet biliyorum, bir çok İngilizler, iki partili sisteme ideal bir demokratik usul nazarıyla bakıyorlar.

Roberts — Rica ederim, üç partili.

Piratin — Peki, üç partili olsun. Bu tip insanlar bizimkinin yegâne demokrasi şekli olduğunu zannediyorlar. Whiglerle (Liberaller) Torrylerin (Muhafazakârlar) arasında geçen mücadelelerle dolu olan son iki yüzyıl zarfında demokrasi, hiç bir partinin cemiyetin esas meselelerini ele almağı aklından bile geçirmediği bir oyun şeklinde devam etmiştir. Her ikisi de ferdî teşebbüsü müdafaa, herikisi de cemiyetin anbak küçük bir kısmının menfaatlerine hizmet etmişlerdir.

Hollis — Halk ekseriyetinin de ferdî teşebbüse taraftar olduğu bir devirde bunu müdafaa etmek gayet demokratik bir hareketti.

Piratin — Ama kimse bu hususta halkın fikrini sormamıştır.

Walker — Benim Piratin'e vereceğim cevap şudur: İşçi partisinin hayret verici bir hızla iktidara gelişi, bütün vaziyeti değiştirmiştir. Halkın tam bir kabulüne mazhar olan ve cemiyetin temelini değiştiren radikal tedbirler alıyoruz. Fakat, bunları kabul etmiyen vatandaşlarımın kendi fikirlerini ifade veya tatbik etmek haklarını inkâr edemem.

Roberts — Bilmiyorum, heriki parti de cemiyetin esas meseleleriyle uğraşmağı akıllarından bile geçirmediler demekten Piratin neyi kasdediyor? Her türlü hastalık, ihtiyarlık ve kazalara karşı tedbirler alarak, bu memlekette ilk defa olarak sosyal sigortayı kabul eden bir partinin, sadece küçük bir zümrenin menfaatlerine hizmet ettiğini söylemek manâsızdır. Bu da başka bir komünist şiarıdır.

Piratin — Sizin Liberal Partiniz, işçilere, size rağmen, imalâtçı firmalardan ne koparabilmişlerse, ancak o kadarını verebilmiş ve daha fazlasını verememiştir. Fakat, ne olursa olsun, halkın rey vermesi ve partilerin bulunmasından maksat nedir? Partilerden maksat, halk iradesinin uygulanmasını sağlamaktır. Bir mesele uzerinde bütün memlekette oy birliği veya oy birliğine yakın bir ekseriyet varsa, o zaman birçok partilere lüzum kalır mı? Partiler sosyal sınıfları temsil ederler. Şüphesiz bize göre iki ana sosyal sınıf vardır: Kapitalistler ve işçi sınıfı. Bir de, gittikçe bu iki sınıftan birine katılmakta olan orta tabakaya mensup büyük zümreler var. Eğer zamanla kapitalist sınıf tasfiye edilirse...

Hollis — Nasıl, kurşuna dizmekle mi ?

Piratin — Kurşuna dizmekle değil, fakat kapitalist vaziyetine geçebilmek imkânlarını ortadan kaldırmak suretiyle... Meselâ, maden sahipleri meselesinde olduğu gibi. O zaman, artık ne kapitalist sınıf kalır ve ne de onların menfaatlerini temsil edecek bir partiye lüzum hasıl olur. Eğer bütün bir millet aynı istikamette olursa bir parti içindeki fertler kolayca halledilebilir.

Walker — Bütün bir tarih ve insan tabiatı bir tarafta dururken, buna imkân var mı?

Hollis — Birşeyi çok merak ediyorum, Piratin. Sizin görüşünüzle Lenin'in görüşü arasında büyük bir fark var. Menin demokrasiye inanmış gibi görünmemişti. O, mütavassıt, yani henüz diğer sınıfların bulunduğu bir devrede, proleteryanın en ileri kısmı olan Komünist Partisinin vazifesinin, egemenliği kabul ettirmek olduğunu söylemişti. En fazla sınıf şuuruna sahip olan proleter tabakasının diktatörlüğüne inanıyordu. Demokrasiye karşı koyarak mütavassıt devreden geçecek ve komünizme varacaktı. Sonra, devletin kendiliğinden ortadan kalkacağı en son devir de demokrasi değil, daha ziyade bir anarşi olacaktı.

Piratin — Lenin'in fikirlerine karşı gösterdinin bu alâkadan dolayı kendi hesabıma memnun oldum, Hollis. Fakat tefsirleriniz yanlış. Lenin'in iddiası, Komünist Partisinin modern cemiyeti tahlil esasına dayanıyordu. Lenin, bu ileri kapitalist devrede, işçi sınıfının, cemiyetin siyasî bakımdan en ileri bir kısmı olduğunu, ve bu sebepten, memleketi milletin menfaatlerine gerçekten en uygun olarak idare edebilecek sınıfın, ancak işçi sınıfı olabileceğini iddia etmiştir... Komünist Partisi, bir bütün olarak milletin menfaatleriyle alâkadar olur. Rus İhtilâlinin dayandığı nazariye buydu. Oy ekseriyetine sahip olmamış olabilirlerdi, faka memleket menfaatlerini en iyi görebilen sınıf işçi sınıfıdır.

Hollis — Fakat Komünistler halk için neyin iyi olduğunu en iyi kendilerinin bildiğini iddia ediyorlar diye, buna demokrasi demezsin ya. Burada çoğunluğun kararı yoktur.

Piratin — Evet, parlmenter seçimler ve oy verme manasında buna demokrasi demiyorum. Fakat, halkın en yüksek menfaatleri için çalışma manâsında demokrasi diyorum.

Hollis — O halde bizim anladığımız manâda demokrasi olmadığını kabul ettiğine memnun oldum.

Piratin — Fakat Sovyetlerde 1936 ana yasası, herkese istediğine oy verme hakkını tanımıştır.

Walker — Fakat tek partili memlekette oy vermenin ne faydası vardır ?

Piratin — Fakat hepimiz biliyoruz ki, Sovyetler Birliğinde seçim usulü bizimkinden farklıdır. Seçimden aylarca evvel serbest münakaşa ve serbest seçimler yapılarak adaylar elenir.

Walker — Evet, fakat teşkilâtlı başka bir parti bulunmadığına göre, bu hazırlık seçimlerine de demokratik denebilir mi ?

Piratin — Aday çıkaran yalnız Komünist Partisi değildir. Diğer teşekküller de aday gösterebilirler. Seçilenler arasında ehemmiyetli bir kısım Komünist Partisi adayları değildir.

Roberts — Gene partiler ve sosyal tabakalar meselesine dönmek istiyorum. Partilerin ekonomik tabakaları temsil etmeleri fikrine muarızım. Hangi partiden olursa olsun insan, cemiyeti bir bütün olarak düşünmeli, bunun için de sosyal sınıflar, sosyal bakımdan birbirlerile karışmalıdırlar. Gal hariç, İngiltere'de her tabakadan insanların birbirlerile karıştıklarını göremiyoruz. Zengin bir fabrikatör, bir üniversite profesörü, veya bir ziraat işçisinin, her hangi bir günde bir Gal demiryolu istasyonunda beraber konuştuklarını görürsünüz, fakat İngiltere'de böyle birşeye rastlıyamazsınız.

Piratin — Gene her zamanki gibi arabayı atın önüne koşuyorsunuz.

Roberts — Yani Gali İngiltere'nin önüne mi, demek istiyorsun ?

Piratin — Zengin ve fakirin bulunduğu bir

(Devamı 7 nci sayfada)

Darısı

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN BAŞINA

(Üniversite Kanunu Münasebetiyle)

Necmi SARIOĞLU

ÜNİVERSİTENİN muhtariyeti ve doçent ve profesörlere verilecek tazminat hakkındaki kanun tasarısı Mecliste görüşüldüğü ve sonra kanun halinde kabul edildiği sıralarda, hep, 25,000'e yaklaşan sayısıyla, en kalabalık bir aydınlar kitlesini temsil eden ilkokul öğretmenlerile ilk eğitimin durumunu hatırladık.

Öğretmen okulları, Cumhuriyet eğitim tarihinde hakikaten mühim bir vazife görmüşlerdir. 23 yıl evvel başlıyan kültür hareketinin ilk öncüleri olan bu müesseselerden mezun olanlar, yeni eğitim fikir ve usullerinin memlekete yayılmasında mühim rol oynamışlardır. Cumhuriyet devrinin ilk senelerinde öğretmen okulları, üzerlerine titrenen ve kendilerinden yeni cumhuriyet inkilâbı hesabına çok şeyler beklenen müesseselerdi. Her yıl mezunlar "maarif vekili„ imzasını taşıyan ve feragat ve fedakârlık tavsiyelerile dolu olan mektuplarla yeni vazifelerine davet edilir, bu inkilâp öncülerine her türlü kolaylık gösterilmesi için vilâyetlere emirler verilirdi. Her tarafta ideal bir inkilâpçı havası hâkimdi. Hakikaten, bu hararetli devrenin verdiği hız ve heyecanla öğretmenler, milletin ümmilikten kurtulması yolunda şehirlerden dağ başlarındaki köylere, hapisane, fabrika ve köy odalarına kadar kendilene düşen bu tarihî vezifeyi, bir çok mahrumiyetlere katlanarak, feragatla, canla, başla yapmışlardır. Fakat bu ilk heyecan ve ideal devrinin ateşi yavaş yavaş küllenmeğe başlayıp ta, biraz da kendilerini ve çocuklarının istikballerini düşünmeğe vakit buldukları zaman, bütün ümitlerinin fakir Hususî Muhasebelerin boş kasalarına gömülü durduğunun, refaha kavuşma ve yükselme şanslarının pek mahdut olduğunun farkına varmışlardır. On beş, on sekiz yıl hizmetten sonra halâ 20 lira maaş alan, halâ 1930 yıllarından kalma, filân vilâyetten " mesken bedeli „ alacağı bulunduğunu gazete ilân sütunlarında okuduğumuz öğretmen sayısı hiç de az olmasa gerektir.

Bu suretle, ilkokul öğretmeninin kendine geldiğini ve hakikî durumunu idrak ettiğini görüyoruz. Fakat bu uyanışın yarattığı reaksiyon kendi hesaplarına da, memleket hesabına da zararlı olmuştur. Bugünkü realite şudur: maddî endişeleri idealini küllendirmiş olan öğretmen bu reaksiyonu üç şekilde göstermiş ve göstermektedir ; Meslekî yüksek tahsil imkânlarını aramak ; Meslek içinde yükselmeğe çalışmak ; veya meslekten ayrılıp daha paralı işlere geçmek. Bununla beraber, bu yolları ihtiyar edenlerin çok az, ekonomik durumlarının müsait olmaması ve sair sebeplerden dolayı kadere boyun eğerek, hayal inkisarına uğramış küskün öğretmenler kadrosuna katılmağa ve belki de münasip zaman beklemeğe mecbur olanlar sayısının çok olduğunu ilâve etmek lâzımdır. Birinci kategoride olanlar, Gazi eğitim Enstitüsüne, nadir olarak Yüksek Öğretmen Okuluna, ve Dil – Tarih ve cografya Fakültesine girenlerdir. İkinci gurup, maarif memuru, ilkoğretim müfettişi veya eğitim müdürlüğüne kadar yükselebilmiş olanlardır. Fakat öğretmen kadrosunu asıl kansız düşürenler, meslekten ayrılanlardır. Bunlar, bucak müdürlüğünden orduda tezkere bırakmağa kadar, her türlü devlet memuriyetlerine ve hususî işlere girmektedirler. Son Maarif İstatistiğinde nedense meslekten ayrılanlara dair bir kayıt bulunamadığı için, bu hususta bir sayı veremiyeceğiz.

Yukarıdaki durum, kuvvetli bir meslekten ayrılma temayülü ile beraber, ayrılmayanların gayri memnunlar zümresine katıldıklarını açık olarak göstermektedir. Her hangi bir çaresini bulup gemisini kurtarabilen kaptan olmaktadır. Halli lâzımgelen bir çok eğitim problemlerinden biri olan bu meseleyi, ilkokul öğretmenliğini istikrarlı ve müreffeh bir meslek haline getirmek suretile halletmek lâzımdır. Bunun üzerinde şimdiye kadar bir mesele olarak durulmamıştır. Ayrılmaların ve ayrılmayanların da gayrı memnun olmalarının başlıca sebebi ekonomiktir. Esasen, ekserisi zaruret yüzünden paralı okullara giremediği için öğretmen okullarına girmiş olan bu öğretmen kitlesinin üzerindeki ağır ekonomik baskıyı, çocuklarını devlet okullarında parasız okutmak, hastalık halinde parasız tedavi ve tıbbî yardımlar sağlamak ve sair gibi tedbirlerle dolayısıyle ; maaşlarını artırmak ve Hususî Muhasebelerden kurtarmak suretile de doğrudan doğruya hafifletmek lâzımdır. Makul olan şey, evvelâ bu zümrenin sosyal ve ekonomik emniyetini sağlamak, sonra da hakikî vazife istemektir. Çoğu, gördükleri ağır vazife, gösterdikleri feragat ve fedakârlıkla bunu çoktan hakketmişlerdir. Gönül isterdi ki, Üniversite kanunu vesilesile Mecliste yapılan görüşmeler sırasında, ilkokul öğretmenliğinden milletvekilliğine kadar yükselenlerden biri kalkarak, bu mühim davaya dikkati çeksin. Bu defa da üvey evlât muamelesile karşılaşan bu kitlenin, acı bir hayal sukutuna uğradığını zannederiz.

İlkokul eğitimi demokrasinin temel taşıdır. Demokrasinin kurulabilmesi için evvelâ, kime ve neden rey vereceğini bilen aydın bir vatandaş kitlesi şarttır. Bu da ilkokul eğitiminin sosyal ehemmiyetini gösterir. Fakat, yukarda işaret edilen maddî endişelerinden başka, mesleğinde ve okul hayatında demokrasi havasını yaşayamayan bir öğretmenden, başkalarına demokrasiyi öğretmesini beklemek yanlış olur. Bu da gösteriyor ki, mesele sadece Üniversitenin muhtariyet ve demokrasiye kavuşması değildir, Eğitimde demokrasi bölünmez bir küldür. Bütün bir eğitim sisteminin muhtariyeti, hüriyet ve demokrasi prensiplerine göre teşkilâtlandırılması bahis mevzuudur. Eğitim sisteminde sıkı bir merkeziyetçilikten, mahallî eğitim hareket ve tecrübelerine, hüriyet ve muhtariyet tanıyan demokratik bir sisteme doğru gitmek lâzımdır. Bu prensibin Köy Enstitülerinde kâfi derecede tatbik edildiğini ve çok memnunluk verici neticeler alındığını görüyoruz. İlk eğitimde de bu şekilde demokratik bir sistem tatbik edilir ve ilkokul öğretmenliği, maddî zaruretlerin sevkile intisap edilen bir meslek olmaktan kurtarılırsa, demokratik eğitim sistemlerine sahip olan diğer ileri memleketlerde olduğu gibi, bizde de ilkokul öğretmenliğinin bir meslek halinde istikrar bulmasını ve gene o memleketlerde olduğu gibi, ilkokul öğretmen ve müfettişlerile, eğitim müdürlerinin, eğitim, öğretim ve disiplin usullerinde inkilâp yapmalarını ve üniversite profesörlüğune kadar yükselmelerini ümit edebiliriz.

Uzun yılların tecrübesi bütün bu dileklerin kendiliğinden gerçekleşemiyeceğini büyük bir sosyal kuvvet olan öğretmenlerin, cemiy[illegible] kanunun demokratik hale gelişinden faydalanarak "Öğretmenler Birliği„ni kurmaları ve davalarını onunla müdafaa etmeleri lâzım geldiğini göstermiştir.

Üniversite Ailesinin Övey Evlâdı

ÜNİVERSİTE muhtariyeti meselesi, idarî mekanizmaya ait teknik bir mesele değildir. Dava, ilim ve fikir hayatımızın, bu hayatı temsil eden müesseselerin muhtariyetidir. Bunun için de, Üniversite seviyesinde olan bütün memleket müesseselerinin bundan faydalanması lâzımdır. Halbuki, Ankara ve İstanbul Üniversitelerine muhtariyet verilirken, sanki üniversite ailesinin üvey evlâdı imiş gibi, bir yüksek öğretim ve araştırma müessesemizin, Yüksek Ziraat Enstitüsünün, bundan mahrum edildiğini görüyoruz. Ankara Üniversitesi henüz teşekkül halindedir. Edebiyat, Hukuk, Fen, Tıp fakülteleri kurulmuştur, şimdi bunların bir rektörlük altında teşkilâtlanması kalmıştır. Yüksek Ziraat Enstitüsünün Ankara Üniversitesi ailesine katılmasının tam zamanıdır. İleride, İstanbuldaki Teknik üniversiteye mukabil Ankara üniversitesinin bir Teknik Fakültesi olabilir ve Yüksek Ziraat Enstitüsü o fakültenin bir enstitüsünü teşkil etmek üzere şimdiden Ankara Üniversitesi içinde yer alabilir ve almalıdır da. Üniversite seviyesindeki eğitiminin ve çalışmaların bütünlüğü bakımından da böyle olması icap eder. Yüksek öğretim ve ilmî araştırmalarda bulunan bütün müesseselerin aynı bakanlığa bağlı, aynı teşkilât içinde yer almaları en makul ve verimli hal olur.

Kitaplar ve dergiler arasında

Mehmet Akif hakkında bir kitap

Fevziye Abdullah Tansel, Mehmet Âkif - Hayatı ve eserleri. Kanaat Kitabevi. İstanbul 1945

Hiçbir yazar günün meseleleri dışında kalamaz. Açıkça belli etsin, etmesin, uzaktan, yakından, bunların baskısı altındadır ; eserinde zamanındaki fikir dâvalarının izlerini tasır ; çağında savaş halinde bulunan görüşlerden birini veya ötekini tutar. Mehmet Akif de devrinin olayları dışında kalmamış, bunlar karşısındaki davranışını açıkça söylemişti. İngiliz ve Alman emperyalizmleri savaşının seyri içinde mühim bir koz olarak, İslâm dünyasının dışında da birtakım siyasî menfaatların hesabına kullanılan islâm birliği idealiyle, islâmiyette reform isteği : Şarkta, birinci Cihan savaşı öncesi yıllarında, kendinden evvel, Cemaleddin Efgani ve Mısırlı Muhammed Abduh gibi müslüman mütefekkirlerin düşünüşlerini Osmanlı topraklarında yayma işini üzerine alan Mehmet Akif'in ideolojisinin iki mühim unsuru bunlardır.

Fevziye Abdullah Tansel, eserinde ve hayatında tarafsız kalamamış olan bu muharriri tarafsız bir gözle incelemeyi vâdediyor. Ama, o da Memhet Akif karşısında tarafsız değildir ; sadece sanat konusunu ilgilendiren hükümlerinde değil, bir tetkikçinin daha kolaylıkla objektif kalabileceği hükümlerde de, incelediği muharrire olduğundan daha büyük bir değer vermek suretiyle bu taraflılığını belirtmiş oluyor. Meselâ, «Önsöz»de, Mehmet Akif'in «yeni nesil tarafından çok sevilenin gelişir olarak gösterilmesi, hakikata uymiyan bir hükümdür. Yeni nesilden Mehmet Akif'i sevenler vardır, ama bütün yeni nesil onu benimsemiştir diyebilir miyiz ? öyle olsaydı onun üzerinde bu kadar tartışma, kavga, gürültü olur muydu? Müellif, Mehmet Akif'i değerlendirirken; «Onu ayakta tutan -bağlandığı gaye ne olursaolsun- eserleriyle idealist bir insan ruhunu bütün tezahürleriyle temsil etmesidir.» diyor ; böylece, Akif'in bugün, fikirleriyle benimsenmiyebileceğini kabul ediyor. İyi ama, bir fikir adamı, ancak, fikirleri bugün de cemiyetin ileri hamlesinde bir akis bulursa yaşamağa hak kazanır. Bir sanatçının bile, ölüp gittikten sonra ayakta durabilmesi için en az bu şartı taşıması gerekirken, bir fikir adamını başka türlü nasıl düşünebiliriz ?

Kaldı ki, Fevziye Abdullah Tansel'in kitabında, Akif'in sanat değeri de mübalagalandırılmıştır. Müellif, Akif'in dilindeki ikiliği : kendine ait ifadedeki Servet-i Fünuncu yazarlara yakın özentili ve lûgatli dil ve şahıslarının konuşmalarındaki halk dilinin ikiliğini, halk dilini kullanışında bile nazım zoriyle yaptığı ihmalleri, eserine realist bir eda vermek gayretiyle lüzumsuz bir doldurma usuliyle onu şişirmesi, eserine epik bir enginlik vermeyi denemesine karşılık, epik şeklin zaruri bir unsuru olan şiirli söyleyişten mahrum bulunması gibi kusurlarını görmemiştir ; onun Akif'te şiir diye gördüğü şeyler, şiirin dışında kalan unsurlardır.

Mehmet Akif hakkındaki bu 250 sahifelik kitap, yazarının, konusu karşısındaki bu tarafsızlığı gözönünde tutulmak şartiyle, Akifi, onun eserlerini ve temsil ettiği ideolojiyi öğrenmek istiyenler için faydalı bir eserdir. Hele, bibliykgrafyasının zenginliğiyle eser, bu konuyu derinleştirmek istiyenlerin çok işine yarıyabilir.

F. Ö.

Başak (1)

Anadolu'nun bir köşesinde idealist gençlerin mütevazi fakat azimkâr çalışmalarının mahsulü olarak çıkan *Başak* dergisinin dördüncü sayısı da elimize değdi. Geçen sayılarına nazaran daha olgun bir şekilde çıkan bu sayıda : Ruşen Akkor'un Sosyal Adaletsizlik, A. Kırcalı'nın Sosyal Sınıflar ve Sınıflı Demokrasi, Mümtaz Gökler'in Liberal Devletten Faşişt Devlete, Kâmuran Çokçalış'ın Aktif Realizm, Salim Günay'ın Sanat ve hürriyet, Y. Tacettin Karan'ın Şapkalı Yobazlara mektup adlı yazılarından başka değerli hikâyecilerimizden Orhan Kemal'ın *Küçük Fahişeler* adlı bir hikâyesi ile Nurettin Cemal, Ali Karasu, Kâmuran Çokçalış'ın da birer şiiri var. Hepsi ayrı ayrı okunmaya değer bu yazılar arasından Nurettin Cemal imzalı şu şiiri aynen sutunlarımıza alıyoruz.

Hapisane Mukayyidi

Yanarak
Yanarak parmakları şerarelerden
İnsan yüreklerine dokundu bu elleri
Yirmi beş senedir
Yani bir rubu asır

hapisane kaleminde mukaygit kulunuzun.
İnsan oğlunun ömrü
belki lüzumundan fazla kısa
belki lüzumundan fazla uzun.

Bir tek daha içelim.
«Ağlamaktan !...
ağlamaktan yine zehr oldu şarabım bu gece».
Kalktı Bebek tramvayı Eminönünden ;
zifiri karanlık Balık pazarı.

Meyhanenin camlarına yağmur yağıyor.
«Ruhum,
havada yaprağa döndürdü rüzgâr beni !...»
Muallim Naci merhum :
«Bu hayı huy
bu hayı huy neden ?..

Ve insanlar neden dolayı
şu tabakta yatan uskumru gibi mahzun».

Kıyamet günü
Kıyamet günü bir suali var ezraile
hapisane kaleminde mukaygit kulunuzun

Bir tek daha içelim...
Hiç adam asılırken gördünüz mü ?...
Yarın bir tane asacağız
şafakla beraber.

Abdulhamit
atardı tıbbiye talebelerini Sarayburnundan.
Akıntı götürmüş çuvalları bulamadılar.
Çok adam
Çok adam asıldı hürriyette.

Eskiden köprübaşında asarlardı,
bugün Sultanahmette.

Bir tek daha içelim.
«İstanbul şehrinin yoktur menendi,
ademin canlar katar abu havası canına.»
demiş
demiş şair Nedim efendi.

(*) Başak edebî, İçtimaî, Fikri dergi, P. K. 114 Adana.

Demokrasi nedir?

(5 inci sayfadan devam)

yerde gerçek bir sosyal karışma olmasına imkân yoktur.

Walker — Sosyal karışma meselesinde Roberts'e çok hak veriyorum. Bu iş bugün geniş ölçüde olmaktadır ve İşçi Partisinin yeni eğitim ve diğer siyasetlerile daha da çok olacaktır.

Piratin — Doğu Londra'da, tamamile işçi sınıfından ibaret. tecrid edilmiş vaziyette yaşıyan insanlar var : İşleri bu semtte olan sarbest meslek veya iş adamlarının hiç biri burada oturmuyor ve daha sihhî yerlerde yaşıyorlar.

Hollis — Bu siyasî olmaktan daha başka bir meseledir, ve büyük şehirlerde görülen fenalıklardan biridir. Demokratik olmadıklarına hiç şüphe olmayan on yedi ve on sekizinci yüzyılda sınıf ayrılıkları daha azdı.

Piratin — Gene ilk söylediğim noktaya geliyorum : İki veya üç parti sisteminin muhakkak demokrasinin son veya yegâne şekli olduğunu kabul etmiyorum. Demokratik bir sistemin gayesi ve mihengi, halkın arzusunu yerine getirip getirmediğindedir. İki parti sistemi böyle bir işi becermek için düşünülmüş değildir. Nitekim, yapıcı gayretlere ihtiyaç hasılolduğu zaman koalisiyona ihtiyaç duyulmuştur.

Roberts — Eğer Piratin, aksiyon lâzımgeldiği zaman koalisiyon lâzımgeldiğini söylemek istiyorsa, benim cevabım, her koalisiyonun yalnız bir partinin iahakkümüne girmek istidadında olduğunu hatırlatmaktır. Kararlar parlamentoda münakaşa edilmeden kabul edilir.

Piratin — Parlamentoda bizler münakaşalar yapabiliriz, fakat halk gene ne istediğini bilir.

Walker — Roberts'in fikrine iştirak ediyorum : Her zaman devamlı surette ekseriyet bulunursa, korkarım orada demokrasi olamaz.

Piratin — Bizim, şu dört parlamento üyesinin, tecrübelerinden misal alalım. Yedi aydır parlamentoda münakaşaları takip ettim ; öyle zannediyorum ki, muhalefet çok defa Mümanaatın başka bir adı oluyor. Muhalefetin çok defa bililtizam mümanaat gösterdiği bir yerde bir iş başarmak çok zordur.

Walker — Benim kanaatımca, muhalefet sistemi kesin olarak esastır. Filhakika, bunun daha müessir olmasını arzu ederim. Tabiî muhalefetin hakikattan bir mümanaat halini alması kabildir. Fakat, mümanaat varsa, elimizde bunun hakkından gelecek iktidar da vardır. Önergelerin tetkik ve kabul zamanlarını tespit ve tahdit etmek mümkündür.

SÖZ

FİKİR, SANAT VE TENKİT DERGİSİ

	Ekmek	Pirinç	Patates	Fasulye	Şeker	Koyun eti	Sığır eti	Tavuk (Adet)	Yumurta	Zeytin	Z. yağı	Süt	Sadeyağ	B. peynir	Kaşar	Yoğurt	Elma	Odun	O. kömürü	Kok (Ton)	Havagazı (M3)	Elektrik (Kv.)	Kahve	Çay	Sabun	Lokantada bir öğün yemek
1940	10	34	9	26	34	52	41	72	2	28	60	15	114	49	79	27	23	2	5	23	8	12	136	590	39	38
1941	13	45	14	31	44	61	46	83	2	37	81	21	146	60	112	41	25	2	6	22	8	13	146	762	53	32
1942	25	94	35	41	150	134	121	188	5	67	137	38	275	115	188	69	49	3	10	23,5	9	16	458	1425	88	68
1943	39	170	36	82	324	196	180	279	8	77	208	51	379	155	245	89	77	6	12	33	9	16	548	1623	139	123
1946	50	150	40	100	160	250	195	350	8	170	280	60	600	220	380	100	100	7,5	18	42		16	700	2000	220	200

(Son dünya harbi başlangıcından bugüne kadar memleketimizde başlıca yiyecek ve yakacak madde fiyatlarını gösterir cetvel.) 1946 lar tahminidir. Diğer seneler statistik yıllığından.

Bir ihtiyar

Gidiyorlar
Atları, terkileri
Göğüslerinde gümüş köstekleri yoktur.
Gidiyorlar
Baş açık, yalınayak, ardı arkasına
Ümitten gayrı ekmekleri yoktur.
Sen
Vermişsin de sırtını meşeye
Koca ihtiyar!
Yolların, yolcuların
Akşamla değişen şeylerin haricindesin.
Hatıralarınla yaşıyorsun.
İşte yine
Getirdiler bohçasını önüne;
İşliği, çakmağı, tabakası
Çorabı, çakısı, ayakkabısı
Ve Zonguldak treni
Zonguldak kömürü, kömür havzası...
Çakmağı, işliği, ayakkabısı
Ötede insanlar gidiyorlar
İşte yine getirdiler bohçasını önüne...
Sarsan bir sigara daha
Vursalar orta telden Emrah'ı
Yüreğin tutar mı söylemeğe
Başa gelen halleri.
Bir buçuk ay gezdin dağları
Avutmadı gönlünü
Toprak kokusu, kekik kokusu, çiğdem çiçekler
Keklikler konardı
Bir o taşa, bir bu taşa
Ha deyip te çekemedin tetiği
Kınasını oynatamadığın
Düğününde aynayamadığın
Körpe kuzu düştü yadına
İndin bahçeye
Dayadın sırtını duta
Domatesler kızarmıştı
Yılı değildi, bal armudunun
Adam boyunu geçmemişti tınaz
Sonra malûm...
Şimdi toprağa bakamıyorsun
Çifte salsan kara öküzü
Gözlerine bakamıyorsun
Bütün gözler onun gözleri
Bütün çalışanların emeği
Onun emeği
Sonra malûm...
Zonguldak treni
Kömür dağları, kömür madeni

. . . .

İnsanlar gidiyorlar
Gurbete, şehire, kâra...
Sen bir efkâr gelmiş te ağlıyorsun.